

Alexine Tinne, fotograaf *Haar wereldbeeld*

11 december 2021 t/m 12 juni 2022

Alexine Tinne (1835 – 1869) was in de negentiende eeuw wereldberoemd als ontdekkingsreiziger. Ze was echter ook een van de belangrijkste pioniers uit de begintijd van de fotografie in Nederland. Nieuw onderzoek naar haar leven en werk is aanleiding voor een herwaardering van het vernieuwende fotografische oeuvre van deze ‘Haagse dame’. Alexine Tinne experimenteerde op hoog niveau met techniek en vorm en deed dit op eigenzinnige wijze. Ook ontwikkelde ze in haar latere levensjaren een voor haar tijd opmerkelijke egalitaire kijk op de wereld. Tijdens haar verblijf in Noord-Afrika legde ze zich toe op portretten van haar Nederlandse, mediterrane en Afrikaanse reisgenoten, haar ‘nieuwe familie’. Deze mensen wist ze zonder negentiende-eeuwse standsverschillen en met grote compassie en creativiteit vast te leggen.

Het Haags Historisch Museum presenteert in samenwerking met Universiteit Leiden en Dagmar van Weeghel als eerste een compleet overzicht van het fotografisch oeuvre van Tinne. Fotografie van tijdgenoten geeft internationale context aan haar werk. Haar negentiende-eeuwse foto's gaan bovendien een dialoog aan met het werk van de hedendaagse fotografe Van Weeghel (1974).

De familie van Alexine Tinne, die officieel Alexandrine heette, was zeer vermogend. Haar vader had een groot fortuin opgebouwd met Zuid-Amerikaanse plantages waar ook tot slaaf gemaakte mensen werkten. Aan het chique Lange Voorhout ontwikkelt Alexine zich tot een vrijgevochten persoonlijkheid die zich verdiept in verre landen en lege plekken op de wereldkaart. Samen met haar ouders bezoekt zij in eerste instantie klassieke bestemmingen in Europa, maar later reist ze als eerste westerse vrouw samen met haar moeder, tante en een heel gevolg door Afrika.

Originele invalshoeken en vernieuwingen

De tentoonstelling legt nieuwe verbanden met bekende namen uit de fotografiegeschiedenis, zoals

de Britse fotograaf Francis Frith (1822-1898). Zij ontmoetten elkaar op doortocht in Egypte en het is waarschijnlijk dat Alexine met Frith's camera heeft gefotografeerd. Bovendien is ze hoogstwaarschijnlijk te zien op twee foto's die Frith maakte van tempels in Egypte. Terug in Den Haag blijkt zij fotografische experimenten te hebben uitgevoerd met de Engelse fotograaf Robert J. Bingham, waarvan in de tentoonstelling nieuw ontdekt materiaal wordt getoond.

Alexine verdiepte zich in het fotografisch procedé, iets dat voor een vrouw in die tijd zeer uitzonderlijk was. Ze bereikt er bijzondere resultaten mee en bestelt professionele camera's waaronder een van het voor Nederland ongewoon grote formaat met glasnegatieven van bijna 40 x 50 cm. Ook maakt ze zich de ingewikkelde en veeleisende techniek van de natte collodiumdruk eigen, maakt uitzonderlijke interieurfoto's en collages en oefent met een koets als rijdende doka. Door haar experimenteerdrang kunnen in diverse fotografische genres primeurs voor Nederland aan haar worden toegeschreven. Ook legt ze in haar stadsfotografie een bijzonder moderne kijk aan de dag. Op reis maakt ze – vaak ook in samenwerking met lokale fotostudio's – eigenzinnige, persoonlijke portretfoto's van haar reisgezelschap, foto's die we tegenwoordig 'inclusief' zouden noemen en afwijken van het toen gangbare oriëntalistische beeld. Alexine Tinne is dan ook met recht de eerste vrouwelijke fotograaf van belang binnen de Nederlandse fotografie.

Nieuw ontdekt werk

In *Alexine Tinne, fotograaf – Haar wereldbeeld* wordt voor het eerst een overzicht gegeven van de nagelaten collectie Tinne (foto's die ze zelf maakte, waar ze op stond en die ze in bezit had). Haar werk raakte na haar vroege dood verspreid, maar dankzij vele bruiklenen uit (inter)nationale collecties en nieuw ontdekt werk kan dit nu samen worden gebracht om een compleet beeld te geven. Tevens wordt haar werk in een internationale context gepositioneerd. Negentiende-eeuwse fotografie is uiterst kwetsbaar – reden dat een groot aantal originele afdrukken en negatieven in aangepast licht en in speciale donkere kamers te zien zijn. Bovendien worden deze originele foto's begin maart grotendeels gewisseld. Dit heeft als bijkomend effect dat de echte liefhebber bij een tweede bezoek na 11 maart een grotendeels nieuwe tentoonstelling kan zien.

Om Tinne's oeuvre te begrijpen zijn een aantal kwetsbare objecten in gereproduceerde vorm te zien. Om Alexine's inclusieve blik te laten zien en de foto's een dialoog te laten aangaan met hedendaagse portretten, zijn een viertal foto's gescand, digitaal gerestaureerd en als hoogwaardige tentoonstellingsdruk uitgevoerd.

Door selecties reisfotografie, maar ook landkaarten en bijzondere reisalbums geïllustreerd met prenten uit de beroemde fotocollectie van de Bijzondere Collecties van Universitaire Bibliotheken Leiden wordt de wereld van Alexine's Midden-Oosterse en Noord-Afrikaanse reisbestemmingen zichtbaar gemaakt. Alexine deed in Afrika een aantal fotostudio's aan waar ze met de plaatselijke fotograaf portretten maakte van haar bonte reisgezelschap. Door vergelijk met meer oriëntaals gekleurde wetenschappelijke en toeristische fotoportretten wordt duidelijk hoe afwijkend en 'inclusief' de wereldkijk van Alexine Tinne was.

Ontmoeting met het heden

Een link naar het heden en de relevantie die het werk van Tinne ook nu nog heeft wordt duidelijk door de combinatie in de tentoonstelling met portretten gemaakt door fotograaf Dagmar van Weeghel (1974) – tevens initiatiefneemster van deze tentoonstelling. Zij raakte gefascineerd door Tinne's persoon en nalatenschap. Van Weeghel woonde en reisde vele jaren in diverse Afrikaanse landen als filmmaker en fotograaf. In de serie *Nader tot Tinne* gaat Van Weeghel op zoek naar Alexine Tinne en in de doorlopende serie *Diaspora* staan portretten centraal die de afgelopen vier jaar tot stand kwamen in samenwerking met Afrikaanse migranten in België en Nederland. Op die

manier ontstaat een bijzondere ontmoeting tussen het werk van de twee fotografen en komt een gelijkenis naar voren: net als Tinne en haar gezelschap in het negentiende-eeuwse Noord-Afrika zoeken deze mensen in Noord-Europa naar nieuwe sociale verbondenheid, over de grenzen van cultuurverschillen heen.

Actuele thema's

Het Haags Historisch Museum organiseerde in 2012 al een grote biografische tentoonstelling over Tinne's reizen door Europa en Afrika, en de collectie voorwerpen die zij verzamelde in het gebied dat wij nu kennen als Zuid-Sudan. Het museum heeft, mede dankzij schenkingen van de nazaten van Tinne, een bijzondere collectie persoonlijke bezittingen in beheer. De huidige tentoonstelling is echter méér dan een presentatie van haar werk en nalatenschap. Het Haags Historisch Museum vindt het belangrijk om in tentoonstellingen in te spelen op actuele thema's, zoals de erkenning van het belang van vrouwelijke kunstenaars of de manier waarop het oriëntalisme lange tijd de westerse blik op de Islamitische wereld en Noord-Afrika heeft vertekend. Onderwerpen als diversiteit, inclusie en meerstemmigheid zijn belangrijke uitgangspunten voor de programmering.

Bijzondere samenwerking

De tentoonstelling *Alexine Tinne, fotograaf – Haar wereldbeeld* is het resultaat van samenwerking tussen drie partijen: het Haags Historisch Museum, Universiteit Leiden en fotograaf Dagmar van Weeghel. Foto's voor de tentoonstelling en de bijbehorende publicatie - uitgegeven door WBOOKS onder redactie van Dr. Maartje van den Heuvel (tevens gastcurator van de tentoonstelling) conservator fotografie bij de Bijzondere Collecties van Universitaire Bibliotheken Leiden - zijn afkomstig uit meerdere Haagse en Leidse collecties: Haags Historisch Museum, RKD (Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis), Nationaal Archief, Haags Gemeentearchief, Rijksmuseum van Oudheden en de Bijzondere Collecties van Universitaire Bibliotheken Leiden.

www.haagshistorischmuseum.nl

Meer informatie

- Voor meer informatie of het opvragen van beeldmateriaal kunt u contact opnemen met: Marita Smit | 06 2000 10 83 | smit@haagshistorischmuseum.nl
- **Pers preview:** donderdag 9 december om 10.00 uur. Een uitnodiging volgt, maar u kunt zich al aanmelden via smit@haagshistorischmuseum.nl

Haags Historisch Museum
Korte Vijverberg 7
2513 AB Den Haag

www.haagshistorischmuseum.nl

**Haags
Historisch
Museum**